

کم زهکشی

پرهام جواهری *

چکیده: مدتی است که نقش کم آبیاری در کشاورزی در بین متخصصین مطرح گردیده است. آنها می‌گویند وقتی که آب کم است و زمین زیاد چرا میزان محصول براساس تولید در هکتار سنجیده می‌شود؟ و چرا براساس تولید در واحد آب مطرح نمی‌گردد؟ همین مشکل در امر زهکشی نیز دیده می‌شود. در جایی که عامل محدودکننده توسعه زهکشی، اعتبار دولتی و ماشین آلات ولوله است، چرا میزان محصول براساس تولید در هکتار سنجیده می‌شود؟ و چرا براساس تولید در ریال مطرح نمی‌گردد؟

آزمایشی با ۵ تیمار و ۳ تکرار در اراضی زهکشی شده کربال به اجرا درآمد که میزان محصول چغندر قند براساس فاصله دوری از زهکش (و یا به زبان دیگر براساس عمق ایستابی) با هم مقایسه شد. با وجودی که میزان محصول در فاصله ۱۵۰ متری زهکش به مراتب کمتر از فاصله ۲۷/۵ متری آن بود و می‌شد از آن نتیجه گرفت که فاصله ۷۵ متری زهکشها از یکدیگر خیلی بهتر از فاصله ۳۰۰ متری می‌باشد ولی وقتی محاسبه براساس ریال انجام شد نتیجه گرفته شد که اگر به جای زدن سه زهکش در هر ۷۵ متر از فاصله ۲۰۰ متری زهکشها و تبدیل فاصله زهکشها به ۷۵ متری، هزینه اجرا را در زمینی که تا به حال زهکشی نشده است ببریم و سه قطعه زمین دیگر را با فاصله ۳۰۰ متری زهکشی نماییم میزان درآمد به حدی بالا می‌رود که هرگز برای کشوری مانند ایران (که زمینهای زیادی در انتظار زهکشی شدن دارد) نمی‌ارزد که فاصله ۴ برابر مقدار محاسبه شده و حتی به دو برابر آن مبدل شود. برای این آزمایش بدترین شرایط گیاهی یعنی رشد چغندر قند در نظر گرفته شده است که هم دارای ریشه عمیق است و هم جواب اقتصادی اندک می‌دهد. وقتی که این گیاه بتواند در فاصله زیاد زهکشها و در شرایط کم زهکشی از نظر اقتصادی جوابگو باشد به مراتب دیگر کشتها بهتر جوابگو خواهند بود.

---

* - عضو هیات علمی موسسه تحقیقات خاک و آب